SVEUČILIŠTE U ZAGREBU FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE V A R A Ž D I N

Petar Mihalić

UPRAVLJANJE KNJIŽNICOM

PROJEKT IZ KOLEGIJA BAZE PODATAKA 2

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE V A R A Ž D I N

Petar Mihalić

Matični broj: 0016136283

Studij: Informacijski sustavi

UPRAVLJANJE KNJIŽNICOM

PROJEKT IZ KOLEGIJA BAZE PODATAKA 2

Mentor/Mentorica:

mag. inf. Snježana Križanić

Varaždin, siječanj 2021

Sadržaj

Sadržaj	iii
1. Uvod	1
2. Aplikacijska domena	2
3. ERA model	3
4. Korišteni alati	5
4.1. Modeliranje sa draw.io	5
4.2. SUBP DBeaver	6
4.3. Notepad++	7
5. Baza podataka Upravljanje knjižnicom	8
5.1. Kreiranje baze podataka	9
5.2. Kreiranje tablica	10
5.3. Popunjavanje tablica	15
5.4. Jednostavni i složeni upiti	16
5.5. Okidači	19
6. Razvijanje PHP web aplikacije	22
6.1. Spajanje web aplikacije sa bazom podataka	22
6.2. Kreiranje CRUD operacija	23
6.3. Prikaz funkcionalnosti web aplikacije	26
7. Zaključak	30
Popis literature	31
Ponis slika	32

1. Uvod

Napraviti kvalitetnu bazu podataka sa pripadajućim sučeljem za određenu domenu može zvučati kao opsežan i težak zadatak, no uz pravilno pristupanje problemu, postupnim razrađivanjem i modeliranjem podataka te korištenjem nekih od danas mnogo besplatnih i lako dostupnih alata možemo brzo izraditi željenu bazu podataka i pripadnu aplikaciju.

U ovom ću radu dokumentirati izradu projekta na temu Upravljanje knjižnicom. Za početak ću objasniti aplikacijsku domenu, odnosno područje koje će baza podataka obuhvaćati. Nakon čega ću izraditi ERA model u alatu draw.io i objasniti poslovna pravila prema kojima je model izrađen. Na temelju ERA modela ću kreirati pripadajuću bazu podataka u MySQL sustavu za upravljanje bazama podataka i DBeaver alatu koji moraju pravilo biti postavljeni i povezani. Što se tiče same baze podataka prikazat ću kreiranje i popunjavanje tablica, testiranje nekoliko jednostavnijih i složenijih upita za uređeni prikaz podataka iz tablica te nekoliko okidača koje smatram nužnim za pravilno funkcioniranje cijelog sustava. Nakon kreirane baze podataka razvit ću pripadno sučelje koje će imati jednostavne operacije za kreiranje, čitanje, ažuriranje i brisanje podataka iz baze gdje ću prikazati i primjenu okidača. Za kraj ću izvesti zaključak iz izrade cijelog projekta te istaknuti poučne i zanimljive dijelove.

2. Aplikacijska domena

Kao temu projekta odabrao sam upravljanje knjižnicom jer smatram da se mogu izraditi potrebne tablice sa različitim vezama i zanimljivim problema za rješavanje uz pomoć okidača.

Dijelovi knjižnice koje sam obuhvatio i na koje sam se fokusirao su sama fizička knjižnica u kojoj radi određeni broj zaposlenika i u koju su učlanjeni članovi koji mogu posuđivati knjige. Knjižnica sadrži knjige za koje se evidentiraju autori i koje se razvrstavaju u kategorije u svrhu podjele i preglednosti. Svaka knjiga ima svoj ISBN (International Standard Book Number = Međunarodni standardni knjižni broj) koji predstavlja jedinstveni identifikator knjiga i drugih omeđenih publikacija [1]. Iste ali ovaj puta fizičke knjige vode se svaka pod zasebnom šifrom u inventaru knjižnice gdje svaka knjiga ima svoj status i može biti dostupna, posuđena ili izgubljena.

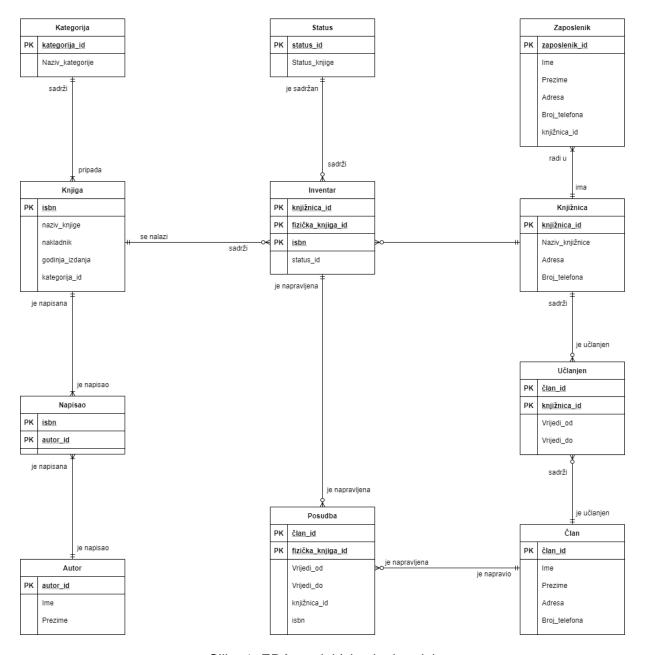
Domena koju će obuhvatiti sama aplikacija bit će upravljanje posudbama, točnije kreiranje, čitanje, ažuriranje i brisanje posudbi. Problemi u logici koji će se pojaviti kod upravljanja posudbama biti će riješeni prikladnim okidačima kako bi aplikacija radila točno. Sljedeći je korak modeliranje navedene domene i određenih podataka što će biti prikazano u nastavku.

3. ERA model

Nakon što sam odredio domenu i okvirne podatke koje ću koristiti u bazi podataka potrebno je iste modelirati i sve povezati u logičku cjelinu te stvoriti temelj za nastavak projekta. Prije izrade samog ERA modela napisao sam potrebna poslovna pravila kao temelj modela:

- Jedna knjiga se može nalaziti u više knjižnica, u jednoj knjižnici može se nalaziti više knjiga.
- Jedan autor je napisao više knjiga, jedna knjiga je napisana od jednog ili više autora.
- Jedna kategorija sadrži više knjiga, jedna knjiga se nalazi u jednog kategoriji.
- Jedna knjižnica može imati više zaposlenika, jedan zaposlenik može raditi u jednoj knjižnici.
- Jedna knjižnica ima više članova, jedan član može biti učlanjen u više knjižnica.
- Jedan član može posuditi više knjiga, jedna knjiga biti može posuđena od strane više članova.
- Jedna fizička knjiga može imati jedan status, jedan status može imati više fizičkih knjiga.

U svih poslovnim pravilima osim zadnjeg se pod knjigom smatra djelo a ne fizička knjiga. Za poslovna pravila kreirane su potrebne tablice koje su popunjene primarnim ključevima, potrebnim atributima i vanjskim ključevima. U nastavku je prikazan ERA model izrađen u online alatu draw.io.

Slika 1: ERA model (vlastita izrada)

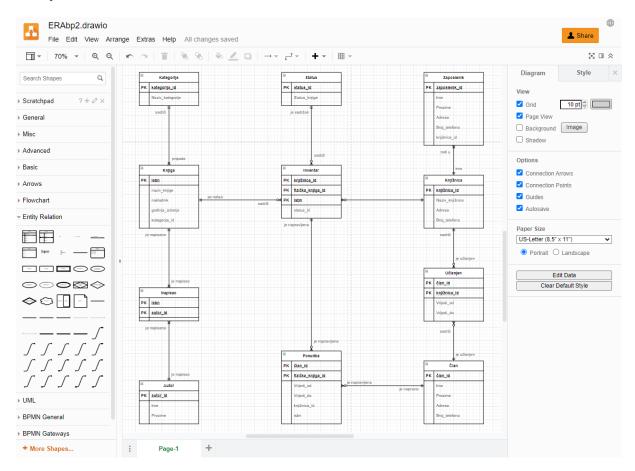
U ERA modelu na slici 1 možemo vidjeti 11 različitih tablica koje su međusobno povezane sa različitim vezama, postoje veze 1:M kao što su kod tablica Kategorija-Knjiga, Status-Inventar i Knjižnica-Zaposlenik, zatim postoje i veze M:N kod kojih je bilo potrebno dodati novu tablicu sa složenim primarnim ključem. Dodatne tablicu kod veze M:N u ovom slučaju nazivaju se Napisao, Posudba i Učlanjen. Posljednji oblik veze je možemo reći kvartarna veza jer se spaja tablica Inventar sa četiri druge tablice. Početno je tablica Inventar dodatna tablica u M:N vezi između tablica Knjiga i Knjižnica no u složeni ključ tablice Inventar dodaje se *fizička_knjiga_id* kako bi se razlikovala fizička knjiga od općenitog pojma neke knjige kao autorskog dijela, ova promjena ujedno omogućuje lako praćenje svih knjiga u knjižnici. I za kraj na tablicu Inventar povezana je vanjskim ključem tablica Status.

4. Korišteni alati

Kod izrade ovog projekta koristio sam tri besplatna i lako dostupna alata, ERA model izrađen je u online alatu draw.io, jednostavnom i brzom alatu za modeliranje. Zatim sam koristio alat DBeaver postavljen da koristi MySQL sustav za upravljanje bazama podataka i za kraj sam koristio Notepad++ u kojem sam napisao PHP kod i povezao bazu podataka sa web formom. Detaljnije ću opisati aplikacije i opcije koje sam koristio u nastavku.

4.1. Modeliranje sa draw.io

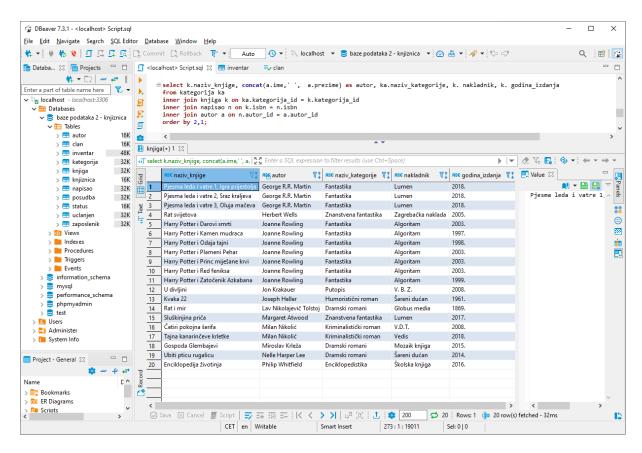
Modeliranje u alatu draw.io je vrlo jednostavno zbog intuitivnog sučelja i mnogo opcija koje pokrivaju razne dijagrame te odmah predlože elemente potrebne za određenu opciju. Alat je besplatan i u online je obliku tako da je vrlo lako dostupan. Kod kreiranja novog dijagrama odabrao sam Dijagram entiteta veza (eng. *Entity Relationship Diagram*) kod kojeg se nalaze potrebni elementi poput veza i tablica korišteni u izradi ERA modela. Na slici 2 je prikazano sučelje alata draw.io:

Slika 2: draw.io sučelje (vlastita izrada)

4.2. SUBP DBeaver

DBeaver je aplikacija za SQL klijent i alat za upravljanje bazama podataka koji za relacijske baze koristi JDBC programsko sučelje dok za ostale baze koristi vlastite upravljačke programe [2]. DBeaver ima nekoliko izdanja od kojih ja korisitm DBeaver Community Edition jer je besplatna verzija namijenjena za programere, administratore baza podataka, analitičare i sve koji trebaju raditi sa bazama podataka [3]. Izabrao sam DBeaver zbog dobrog sučelja i jednostavnog korištenja i naravno jer između mnogo podržanih sustava za upravljanje bazama podataka podržava i MySQL. Na slici 3 prikazano je sučelje DBeaver alata sa MySQL bazom, možemo vidjeti sve tablice, SQL editor te ispis rezultata složenog upita.

Slika 3: DBeaver sučelje (vlastita izrada)

4.3. Notepad++

Notepad++ je besplatan uređivač izvornog koda koji podržava više raznih programskih jezika te se većinom koristi kao zamjena za klasičan MS Windows Notepad alat [4]. Odabrao sam Notepad++ jer omogućuje puno preglednije i brže pisanje koda od klasičnog Notepad alata.

```
D:\xampp\htdocs\Projekt\forma.php - Notepad++
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               File Edit Search View Encoding Language Settings Tools Macro Run Plugins Window I

But to the tools of the control of the cont
  🔚 index.php 🗵 📙 forma.php 🗵
                                                                                                                                                 }
if(isset(S_POST['izbrisi'])) {
   if(Sfizicka_knjiga_id != "") {
      Sbrisanje = "delete from posudba where
      if (Sconn->query(Sbrisanje) === TRUE) {
      echo "Uspješno izbrisana posudba!";
    posudba where fizicka_knjiga_id = $fizicka knjiga id";
                                                                                                                                                                                       } else {
echo "Brisanje neuspješno! Razlog:<br/>
" . $conn->error;
                                                                                                                                                                    }else echo "Potrebno je unijeti Iventarni broj za brisanje posudbe!";
                                                                                                                                              ISBNInventarni brojNaziv knjigeStatus knjige

</tab
</tr>

</tab
</tr>

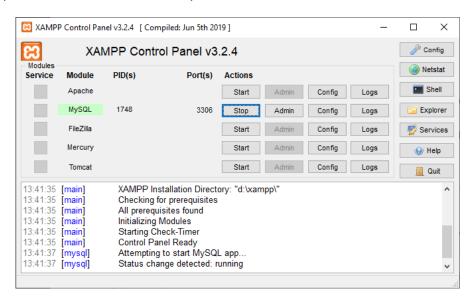
</tab
</tr>

</tab
</tr>
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tab
</tr>
</tab
</tab
</tab
</tr>
                                                                                                                                                                   echo "";
} else {echo "Nema knjige sa tim nazivom!<br>br>" . $conn->error;}
}else {echo "Potrebno je unijeti naziv ili dio naziva knjige!";}
                                                                                                                              $conn->close();
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                Ln:89 Col:33 Pos:2,572
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    length: 4,660 lines: 136
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        Windows (CR LF) UTF-8
PHP Hypertext Preprocessor file
```

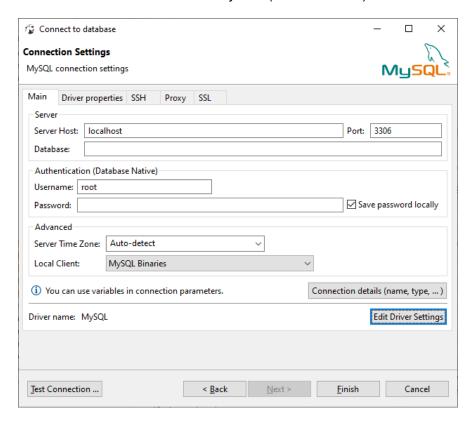
Slika 4: Notepad++ sučelje (vlastita izrada)

5. Baza podataka Upravljanje knjižnicom

Cilj je u DBeaver alatu napraviti bazu podataka prema ERA modelu koji je već prikazan. Prije nego možemo kreirati samu bazu pa tablice, potrebno je kreirati server i povezati DBeaver na njega. Koristio sam XAMPP na kojem sam pokrenuo MySQL što možemo vidjeti na slici 5, te sam se povezao na localhost server preko DBeaver alata, slika 6.

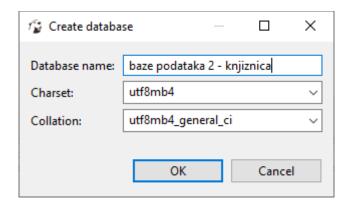
Slika 4: XAMPP MySQL (vlastita izrada)

Slika 6: Spajanje na localhost (vlastita izrada)

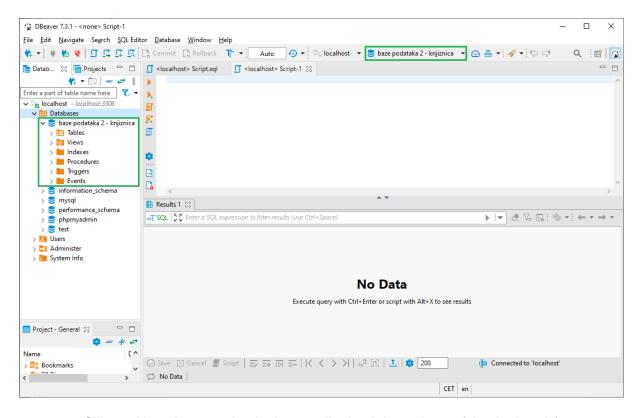
5.1. Kreiranje baze podataka

Nakon što je radna okolina pripremljena, možemo krenuti sa kreiranjem baze podataka kao što je prikazano na slici 7.

Slika 7: Kreiranje nove baze podataka (vlastita izrada)

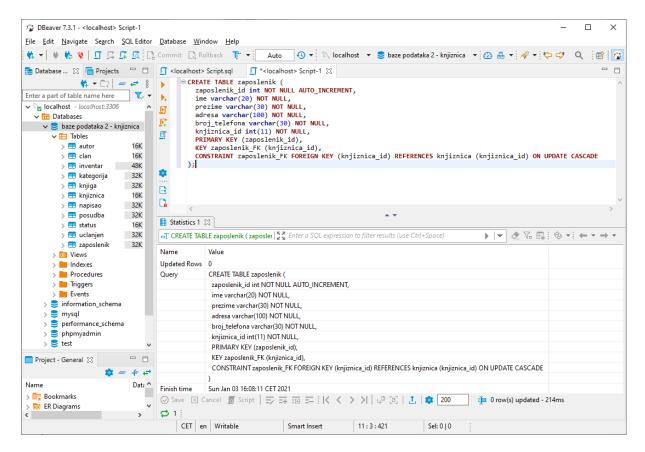
Kada smo kreirali novu bazu podataka ona je vidljiva s lijeve strane u navigaciji i u gornjoj traci moramo odabrati novo kreiranu bazu podataka kako bi se naredbe u SQL Editoru odnosile samo na novu bazu:

Slika 8: Nova baza podataka i postavljanje aktivne sheme (vlastita izrada)

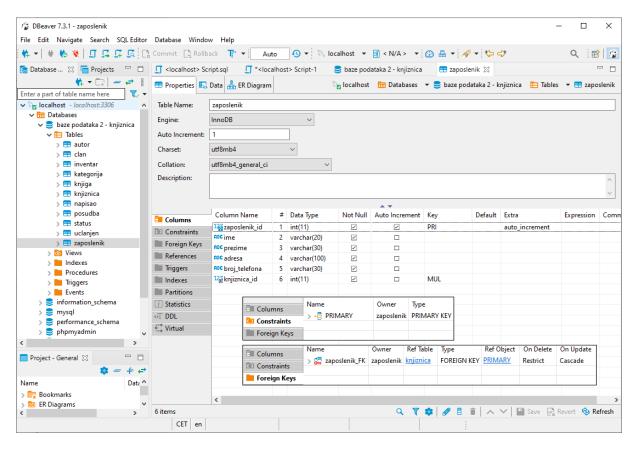
5.2. Kreiranje tablica

Kada smo kreirali bazu podataka, potrebno je kreirati sve potrebne tablice kao što smo ih definirali na ERA modelu na slici 1. DBeaver kod kreiranja tablica ima dvije opcije, ručno pisanje SQL koda u SQL Editoru ili desni klik na *Tables* u navigaciji pa *Create New Table* što otvara posebno sučelje. Kreiranje tablice zaposlenik putem ručnog pisanja SQL koda prikazano je na slici 9.

Slika 9: Kreiranje tablice zaposlenik u SQL Editoru (vlastita izrada)

Kreiranje tablice preko zasebnog sučelja prikazano je na sljedećoj slici, slika 10. Osobno sam kod kreiranja svih tablica preferirao korištenje sučelja, ne zato što je brže od pisanja koda već zato što je manja mogućnost da dođe do pogreške, pogotovo u sintaksi. Korisno je što je određivanje primarnih i vanjskih ključeva jednostavno budući da je većina potrebnih stvari ponuđena ili označena.

Slika 10: Kreiranje tablice zaposlenik preko sučelja (vlastita izrada)

Na snimci zaslona u slici 10 vidimo definirane stupce te njihove postavke, ispod njih sam dodao kako izgledaju ograničenja (definiranje primarnih ključeva) i vanjski ključevi.

U nastavku se nalaze SQL skripte za svih 11 tablica korištenih u ovom projektu:

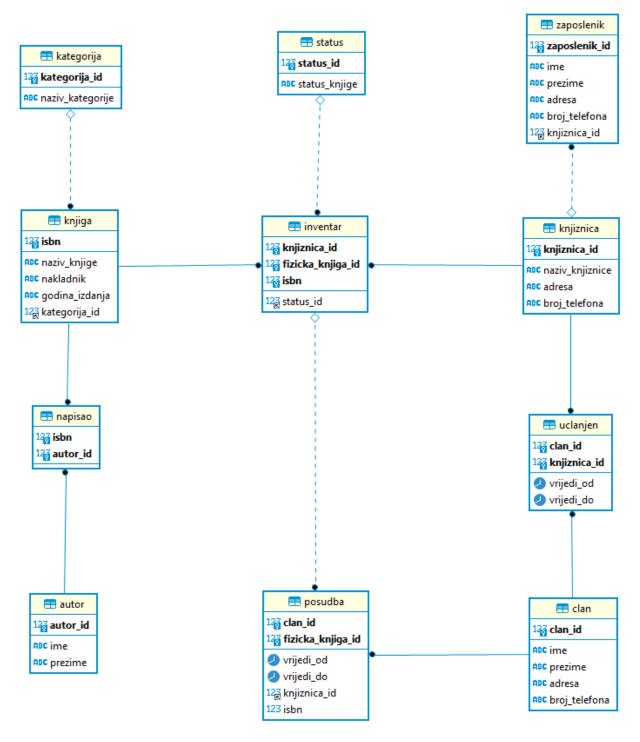
```
CREATE TABLE `autor` (
  `autor_id` int(11) NOT NULL AUTO_INCREMENT,
  `ime` varchar(20) NOT NULL,
  `prezime` varchar(30) DEFAULT NULL,
  PRIMARY KEY (`autor_id`)
) ENGINE=InnoDB AUTO_INCREMENT=13 DEFAULT CHARSET=utf8mb4;

CREATE TABLE `clan` (
  `clan_id` int(11) NOT NULL AUTO_INCREMENT,
  `ime` varchar(20) NOT NULL,
  `prezime` varchar(30) NOT NULL,
  `adresa` varchar(100) NOT NULL,
  `broj_telefona` varchar(30) NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`clan_id`)
) ENGINE=InnoDB AUTO_INCREMENT=6 DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
```

```
CREATE TABLE `kategorija` (
  `kategorija_id` int(11) NOT NULL AUTO_INCREMENT,
  `naziv_kategorije` varchar(30) NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`kategorija_id`),
  UNIQUE KEY `kategorija_id` (`kategorija_id`)
) ENGINE=InnoDB AUTO_INCREMENT=9 DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
CREATE TABLE `knjiznica` (
  `knjiznica id` int(11) NOT NULL AUTO INCREMENT,
  `naziv knjiznice` varchar(100) NOT NULL,
  `adresa` varchar(100) NOT NULL,
  `broj_telefona` varchar(30) NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`knjiznica_id`)
) ENGINE=InnoDB AUTO INCREMENT=3 DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
CREATE TABLE `status` (
   status_id` int(11) NOT NULL AUTO_INCREMENT,
  `status_knjige` varchar(20) NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`status_id`)
) ENGINE=InnoDB AUTO_INCREMENT=4 DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
CREATE TABLE `knjiga` (
  `isbn` int(11) NOT NULL AUTO_INCREMENT,
  `naziv_knjige` varchar(100) NOT NULL,
  `nakladnik` varchar(30) NOT NULL,
  `godina_izdanja` varchar(5) NOT NULL,
  `kategorija_id` int(11) NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`isbn`),
  KEY `knjiga_FK` (`kategorija_id`),
  CONSTRAINT `knjiga_FK` FOREIGN KEY (`kategorija_id`) REFERENCES `kategorija`
(`kategorija id`)
) ENGINE=InnoDB AUTO_INCREMENT=21 DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
CREATE TABLE `napisao` (
  `isbn` int(11) NOT NULL,
  `autor_id` int(11) NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`isbn`,`autor_id`),
  KEY `napisao_FK_1` (`autor_id`),
  CONSTRAINT `napisao_FK` FOREIGN KEY (`isbn`) REFERENCES `knjiga` (`isbn`) ON
UPDATE CASCADE,
  CONSTRAINT `napisao_FK_1` FOREIGN KEY (`autor_id`) REFERENCES `autor` (`autor_id`)
ON UPDATE CASCADE
) ENGINE=InnoDB DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
CREATE TABLE `uclanjen` (
  `clan_id` int(11) NOT NULL,
  `knjiznica_id` int(11) NOT NULL,
  `vrijedi_od` date NOT NULL,
`vrijedi_do` date NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`clan_id`, `knjiznica_id`),
  KEY `uclanjen_FK_1` (`knjiznica_id`),
  CONSTRAINT `uclanjen_FK` FOREIGN KEY (`clan_id`) REFERENCES `clan` (`clan_id`) ON
UPDATE CASCADE,
  CONSTRAINT `uclanjen_FK_1` FOREIGN KEY (`knjiznica_id`) REFERENCES `knjiznica`
(`knjiznica id`) ON UPDATE CASCADE
) ENGINE=InnoDB DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
```

```
CREATE TABLE `zaposlenik` (
  ime` varchar(20) NOT NULL,
  `prezime` varchar(30) NOT NULL,
  `adresa` varchar(100) NOT NULL,
  `broj_telefona` varchar(30) NOT NULL,
  `knjiznica id` int(11) NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`zaposlenik id`),
  KEY `zaposlenik_FK` (`knjiznica_id`),
  CONSTRAINT `zaposlenik_FK` FOREIGN KEY (`knjiznica_id`) REFERENCES `knjiznica`
(`knjiznica_id`) ON UPDATE CASCADE
) ENGINE=InnoDB AUTO INCREMENT=5 DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
CREATE TABLE `inventar` (
  `knjiznica_id` int(11) NOT NULL,
  `fizicka_knjiga_id` int(11) NOT NULL,
  `isbn` int(11) NOT NULL,
  `status_id` int(11) NOT NULL,
  PRIMARY KEY (`knjiznica_id`,`fizicka_knjiga_id`,`isbn`),
  KEY `inventar_FK` (`isbn`),
  KEY `inventar_FK_2` (`status_id`),
  CONSTRAINT `inventar FK` FOREIGN KEY (`isbn`) REFERENCES `knjiga` (`isbn`) ON
UPDATE CASCADE,
  CONSTRAINT `inventar FK 1` FOREIGN KEY (`knjiznica id`) REFERENCES `knjiznica`
(`knjiznica_id`) ON UPDATE CASCADE,
  CONSTRAINT `inventar_FK_2`
                                FOREIGN KEY (`status_id`) REFERENCES `status`
(`status_id`) ON UPDATE CASCADE
) ENGINE=InnoDB DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
CREATE TABLE `posudba` (
  `clan_id` int(11) NOT NULL,
  `fizicka_knjiga_id` int(11) NOT NULL,
  `vrijedi_od` date NOT NULL,
`vrijedi_do` date NOT NULL,
  `knjiznica_id` int(11) NOT NULL,
  `isbn` int(11) NOT NULL,
PRIMARY KEY (`clan_id`,`fizicka_knjiga_id`),
  KEY `posudba_FK` (`knjiznica_id`,`fizicka_knjiga_id`,`isbn`),
CONSTRAINT `posudba_FK` FOREIGN KEY (`knjiznica_id`, `fizicka_knjiga_id`, `isbn`)
REFERENCES `inventar` (`knjiznica_id`, `fizicka_knjiga_id`, `isbn`) ON UPDATE
CASCADE,
  CONSTRAINT `posudba_FK_1` FOREIGN KEY (`clan_id`) REFERENCES `clan` (`clan_id`)
      ) ENGINE=InnoDB DEFAULT CHARSET=utf8mb4;
```

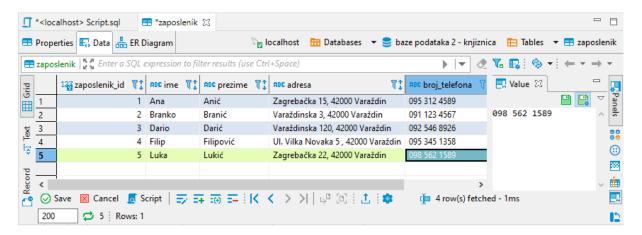
Nakon što su kreirane sve tablice i prije nego ih počnemo popunjavati sa podacima, možemo provjeriti jesu li ispravno spojene i nismo li što zaboravili spojiti. DBeaver nudi opciju vizualizacije baze podataka prikazom ER dijagrama kao što vidimo na slici 11. Ovakav prikaz je ručno posložen kako bi se što točnije podudarao ERA dijagrama od prije kreiranom u draw.io. Ako se dijagrami podudaraju možemo znati da smo točno kreirali tablice i možemo ih popuniti sa podacima.

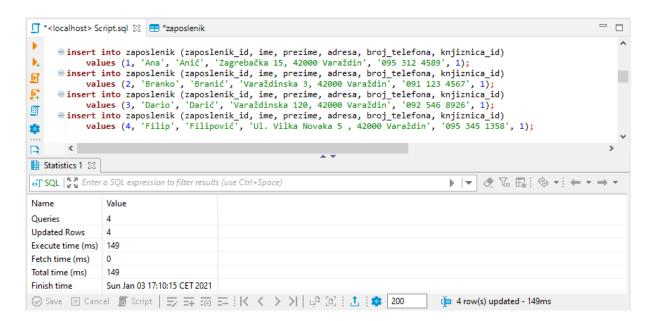
Slika 11: Prikaz ER dijagrama u DBeaver alatu (vlastita izrada)

5.3. Popunjavanje tablica

Nakon kreiranja svih potrebnih tablica, da bi nastavili s upitima i okidačima, potrebno je tablice popuniti. U DBeaveru opet imamo dvije opcije, preko SQL Editora pisanjem koda ili putem posebnog sučelja. Za projekt sam koristio popunjavanje tablica ručnim pisanjem koda a nastavku su prikazana oba načina:

Slika 12: Popunjavanje tablice zaposlenik preko sučelja (vlastita izrada)

Slika 13: Popunjavanje tablice zaposlenik pisanjem koda (vlastita izrada)

5.4. Jednostavni i složeni upiti

Kada imamo popunjene sve tablice možemo isprobati upite. Prikazat ću nekoliko jednostavnih pa zatim nekoliko složenih upita.

• 1. jednostavni upit: Ispis svih knjiga čiji naziv počinje sa "Harry".

```
select naziv_knjige as 'Naziv knjige'
from knjiga
where naziv_knjige like 'Harry%';
```

	ABC Naziv knjige
1	Harry Potter i Kamen mudraca
2	Harry Potter i Odaja tajni
3	Harry Potter i Zatočenik Azkabana
4	Harry Potter i Plameni Pehar
5	Harry Potter i Red feniksa
6	Harry Potter i Princ miješane krvi
7	Harry Potter i Darovi smrti

Slika 14: Rezultat 1. jednostavnog upita (vlastita izrada)

• 2. jednostavni upit: Ispis broja izgubljenih knjiga.

```
select count(fizicka_knjiga_id) as 'Broj izgubljenih knjiga'
from inventar
where status_id = 3;
```


Slika 15: Rezultat 2. jednostavnog upita (vlastita izrada)

• 1. složeni upit: Ispis svih osnovnih informacija vezanih za svaku knjigu.

```
select k.naziv_knjige, concat(a.ime,' ', a.prezime) as autor,
ka.naziv_kategorije, k. nakladnik, k. godina_izdanja
from kategorija ka
inner join knjiga k on ka.kategorija_id = k.kategorija_id
inner join napisao n on k.isbn = n.isbn
inner join autor a on n.autor_id = a.autor_id
order by 2,1;
```

	ABC naziv_knjige 🍀 🔭	ARS autor ₹‡	ABC naziv_kategorije 🏋 🕻	ABC nakladnik 🏋‡	ABC godina_izdanja 🏋 🕻
1	Pjesma leda i vatre 1, Igra prijestolja	George R.R. Martin	Fantastika	Lumen	2018.
2	Pjesma leda i vatre 2, Sraz kraljeva	George R.R. Martin	Fantastika	Lumen	2018.
3	Pjesma leda i vatre 3, Oluja mačeva	George R.R. Martin	Fantastika	Lumen	2018.
4	Rat svijetova	Herbert Wells	Znanstvena fantastika	Zagrebačka naklada	2005.
5	Harry Potter i Darovi smrti	Joanne Rowling	Fantastika	Algoritam	2003.
6	Harry Potter i Kamen mudraca	Joanne Rowling	Fantastika	Algoritam	1997.
7	Harry Potter i Odaja tajni	Joanne Rowling	Fantastika	Algoritam	1998.
8	Harry Potter i Plameni Pehar	Joanne Rowling	Fantastika	Algoritam	2003.
9	Harry Potter i Princ miješane krvi	Joanne Rowling	Fantastika	Algoritam	2003.
10	Harry Potter i Red feniksa	Joanne Rowling	Fantastika	Algoritam	2003.
11	Harry Potter i Zatočenik Azkabana	Joanne Rowling	Fantastika	Algoritam	1999.
12	U divljini	Jon Krakauer	Putopis	V. B. Z.	2008.
13	Kvaka 22	Joseph Heller	Humoristični roman	Šareni dućan	1961.
14	Rat i mir	Lav Nikolajevič Tolstoj	Dramski romani	Globus media	1869.
15	Sluškinjina priča	Margaret Atwood	Znanstvena fantastika	Lumen	2017.
16	Četiri pokojna šerifa	Milan Nikolić	Kriminalistički roman	V.D.T.	2008.
17	Tajna kanarinčeve krletke	Milan Nikolić	Kriminalistički roman	Vedis	2018.
18	Gospoda Glembajevi	Miroslav Krleža	Dramski romani	Mozaik knjiga	2015.
19	Ubiti pticu rugalicu	Nelle Harper Lee	Dramski romani	Šareni dućan	2014.
20	Enciklopedija životinja	Philip Whitfield	Enciklopedistika	Školska knjiga	2016.

Slika 16: Rezultat 1. složenog upita (vlastita izrada)

• 2. složeni upit: Ispis informacija o posuđenim knjigama poredani po roku vraćanja.

```
select k.isbn, i.fizicka_knjiga_id as 'Inventarni broj', k.naziv_knjige as 'Naziv
knjige', concat(c.ime, ' ',c.prezime) as 'Član', p.vrijedi_do as 'Rok vraćanja'
from knjiga k
inner join inventar i on k.isbn = i.isbn
inner join posudba p on i.fizicka_knjiga_id = p.fizicka_knjiga_id
inner join clan c on p.clan_id = c.clan_id
order by 5;
```

	12₫ isbn 🎵‡	123 Inventarni broj	T‡	মন্ত্র Naziv knjige	7:	ନୟକ୍କ Član	T‡	各 Rok vraćanja	T:
1	10		33	Harry Potter i Darovi smrti		Klara Klari	ć	2021-0	1-08
2	8		26	Harry Potter i Red feniksa		Sara Sarić		2021-01	1-10
3	4		14	Harry Potter i Kamen mudraca		Luka Luki	ć	2021-01	1-15
4	18		57	Pjesma leda i vatre 1, Igra prijestolj	lja	Sara Sarić		2021-02	2-01
5	19		58	Pjesma leda i vatre 2, Sraz kraljeva	1	Ivan Ivić		2021-02	2-01
6	1		3	Rat i mir		Ivan Ivić		2021-02	2-01
7	1		1	Rat i mir		Luka Luki	ć	2021-02	2-02
8	1		5	Rat i mir		Tomo Ton	nić	2021-02	2-02
9	12		40	Tajna kanarinčeve krletke		Klara Klari	ć	2021-02	2-10
10	13		41	Četiri pokojna šerifa		Luka Luki	ć	2021-03	3-10
11	13		42	Četiri pokojna šerifa		Tomo Ton	nić	2021-04	4-03
12	17		55	Gospoda Glembajevi		Tomo Ton	nić	2021-04	4-03

Slika 17: Rezultat 2. složenog upita (vlastita izrada)

• 3. složeni upit: Ispis statusa svih knjiga s nazivom "Četiri pokojna šerifa".

```
select i.isbn, i.fizicka_knjiga_id as 'Inventarni broj', k.naziv_knjige as 'Naziv
knjige', s.status_knjige as 'Status knjige'
from knjiga k
inner join inventar i on k.isbn = i.isbn
inner join status s on i.status_id = s.status_id
where k.naziv_knjige like 'Četiri pokojna šerifa'
order by 2;
```

	12∰ isbn 🎵‡	123 Inventarni broj	T:	유용 Naziv knjige 『‡	ARS Status knjige	T:
1	13 🗹		41	Četiri pokojna šerifa	posuđeno	
2	13 ☑		42	Četiri pokojna šerifa	posuđeno	
3	13 ☑		43	Četiri pokojna šerifa	dostupno	
4	13 ☑		44	Četiri pokojna šerifa	izgubljeno	

Slika 18: Rezultat 3. složenog upita (vlastita izrada)

5.5. Okidači

Okidače sam kreirao tako da sam na umu imao rješavanja problema kod posuđivanja knjige kod kojeg se treba mijenjati inventar te trebaju postojati neka logična ograničenja kao na primjer da jedan član ne posudi sve knjige. Prema tome sam kreirao sljedeće okidače:

• 1. okidač: Kod vraćanja knjige se briše redak iz tablice posudba te okidač služi da se u inventaru status vraćene knjige promijeni iz posuđena u dostupna.

```
create trigger vracanje_knjige
after delete
on posudba
for each row
begin
          update inventar
          set status_id = 1
          where fizicka_knjiga_id = old.fizicka_knjiga_id;
end
```

Prikaz rada okidača pokušao sam prikazati na slici 19, vidimo da je prije brisanja retka iz tablice Posudbe sa vrijednošću *fizicka_knjiga_id* = 5 u tablici Inventar ista prikazana kao *posuđena*, a nakon brisanja iz tablice Posudba, status iste knjige mijenja se u *dostupna*.

	12 knjiznica_id 🏋 🕻	12គ្គី fizicka_knjiga_id ាំ	T:	12₫ isbn 『 ‡	12ॡ status_id		🖳 Value	e 🛭 📗
1	1 ♂		5	1 ♂	2 ☑		2	
						Dictionary (status):		ry (status):
							Value	Description
							1	dostupno
							2	posuđeno
						٦	3	izgubljeno

delete from posudba where fizicka_knjiga_id = 5;

select * from inventar where fizicka_knjiga_id = 5;

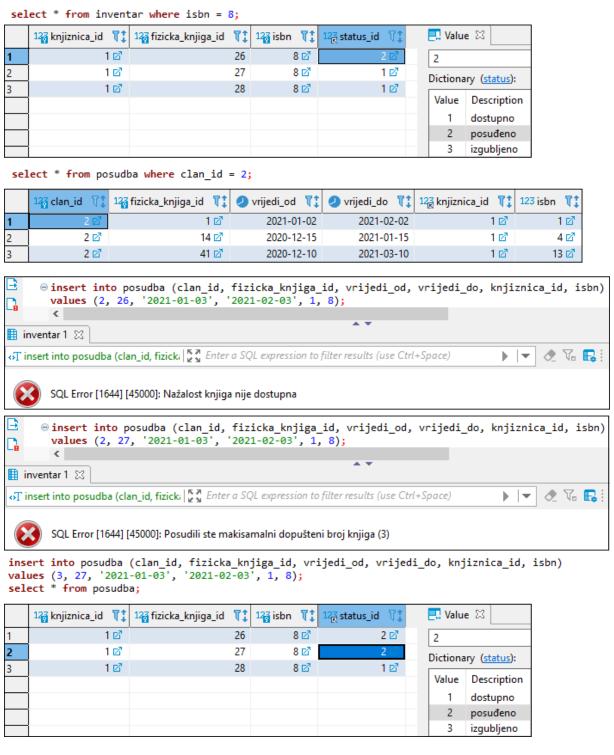
	123 knjiznica_id 🏋🛟	12 fizicka_knjiga_id	123 isbn 🏋 🕻	12ॡ status_id \\\ ↑	Value	e 🏻 📗	
1	1 ⊿	5	1 ⊿	1₫	1		
Щ					Dictionary (status):		
\vdash					Value	Description	
					1	dostupno	
					2	posuđeno	
					3	izgubljeno	

Slika 19: Prikaz rada 1. okidača (vlastita izrada)

• 2. okidač: Provjerava je li knjiga dostupna i nije li član već posudio tri knjige što je maksimalno dozvoljeno, ako je dostupna i ako član može posuditi onda se u inventaru mijenja status knjige na posuđena i u tablicu posuđena se unaša redak vezan za posudbu.

```
create trigger provjera i posudba
before insert
on posudba
for each row
begin
      declare dostupnost int;
      declare kolicina int;
      select status id
             into dostupnost
             from inventar
             where fizicka_knjiga_id = new.fizicka_knjiga_id;
      select count(fizicka_knjiga_id)
             into kolicina
             from posudba
             where clan_id = new.clan_id;
      if dostupnost <> 1 then
             signal sqlstate '45000' set message_text = 'Nažalost knjiga nije
dostupna';
      elseif kolicina = 3 then
             signal sqlstate '45000' set message_text = 'Posudili ste maksimalni
dopušteni broj knjiga (3)';
      else
             update inventar
             set status id = 2
             where fizicka_knjiga_id = new.fizicka_knjiga_id;
      end if;
end
```

Prikaz rada ovog prekidača prikazan je na slici 20. Zbog što jednostavnijeg prikaza odlučio sam odabrati knjigu sa *isbn* brojem 8 jer vidimo da postoji u inventaru jedna koja je posuđena i dvije dostupne. Također sam za člana koji će probati posuditi knjigu odabrao člana s identifikacijskim brojem 2 jer on već ima posuđene tri knjige, dok svi ostali imaju po dvije. Ako pokušam unijeti u posudbu redak da član s već posuđene tri knjige pokuša posuditi nedostupnu knjigu, ispiše se greška "Nažalost knjiga nije dostupna". A ako isti član pokuša posuditi knjigu koja je dostupna tada se ispiše greška: "Posudili ste maksimalni dopušteni broj knjiga (3)". Tek ako zamijenim člana s članom koji ima manje od tri posuđene knjige i pokušam posuditi dostupnu knjigu unašanje u tablicu prolazi i vidimo na slici 20 da se mijenja status knjige iz dostupna u posuđena.

Slika 20: Prikaz rada 2. okidača (vlastita izrada)

6. Razvijanje PHP web aplikacije

Nakon uspješno stvorene baze podataka koja je ispunjena podacima i sadrži potrebne okidače možemo krenuti na razvijanje sučelja koje će moći upravljati stvorenom bazom podatka. Cilj sučelja je da ima osnovne CRUD operacije, što znači da omogućuje unos novih podataka u bazu, čitanje podataka iz baze, ažuriranje postojećih podataka u bazi te brisanje podataka iz baze.

Web aplikacija će se sastojati od PHP forme koja će biti povezana na bazu podataka uz određene HTML i CSS elemente potrebne za oblikovanje i ljepše uređenje same stranice, za pisanje koda korišten je alat Notepad++. Iz baze podataka sam odabrao tablicu Posudba kao fokus ove web aplikacije jer ona sadrži oba implementirana okidača, pa će uz pomoć njih i ostalih upita korištenih u web aplikaciji biti moguće prikazati interakciju aplikacije sa bazom podataka.

6.1. Spajanje web aplikacije sa bazom podataka

Kako bi mogli spojiti web aplikaciju sa bazom podataka potrebno je u XAMPP alatu pokrenuti MySQL za bazu podataka te Apache i FilleZillu koji su vidljivi na slici 4. Nakon što je baza podataka aktivna i omogućeno je lokalno pokretanje PHP datoteka putem preglednika, potreban je kod za spajanje na našu bazu podataka:

```
$conn = new mysqli("localhost","root","","baze podataka 2 - knjiznica");

// Provjera veze na bazu
if ($conn->connect_error) {
    die("Connection failed: " . $conn->connect_error);
}
```

Slika 21: PHP kod za spajanje na bazu podataka (vlastita izrada)

U naredbu za spajanje prikazanu na slici 13. unose se podaci isti kao kod spajanja alata DBeaver na MySQL server, za server se stavlja "localhost", korisnik je "user" i lozinke nema, jedino što je dodatno je naziv baze podataka gdje stavljam točan naziv baze podataka stvorene u DBeaveru: "baze podataka 2 – knjiznica".

6.2. Kreiranje CRUD operacija

Kada imamo kostur web aplikacije uspješno povezan sa našom bazom podataka potrebno je kreirati CRUD operacije. PHP jezik ima implementiranu naredbu za web formu u koju je moguće dodati više gumbi od kojih svaki može izvršiti drugačiju operaciju sa odabranim podacima unesenim u formu, a to je upravo ono što je potrebno za ovu web aplikaciju.

Slika 22: PHP kod web forme (vlastita izrada)

Na slici 14 prikazan je PHP kod web forme uz dodane elemente za grafičko uređivanje. Vidimo na slici da je akcija forme (eng. form action) postavljena da otvara dokument forma.php, što je druga datoteka koja se poziva klikom na gumbe u formi i u njoj se nalaze kodovi za CRUD operacije.

Slika 23: Operacija kreiranja nove posudbe (vlastita izrada)

Operacija kreiranja čiji je kod prikazan na slici 15 radi tako da se izvrši samo ako su ispunjena sva polja forme. Ako su ispunjena šalje se upit u bazu kako bi se pročitala još dva podataka iz tablice Inventar koja nije potrebno unašati u formu svaki put ali su potrebna za unos nove posudbe. Nakon što su prikupljeni podaci za unos stvara se i šalje naredba za unos podataka u bazu i ovisno o uspjehu unosa ispiše se povratna poruka.

```
if(isset($ POST['azuriraj'])) {
    if($clan_id and $vrijedi_do != "") {
        $azur = "update posudba set vrijedi_do='$vrijedi_do' where clan_id=$clan_id";
        if ($conn->query($azur) === TRUE) {
        echo "Uspješno ažuriran rok vraćanja knjige!";
        } else {
        echo "Neuspješno ažuriranje! Razlog:<br/>        }
    }else echo "Potrebno je unijeti ID Člana i promijniti datum 'Vrijedi do'!";
}
```

Slika 24: Operacija ažuriranja roka vraćanja (vlastita izrada)

Operacija ažuriranja roka vraćanja na temelju ID člana prikazana na slici 16 se izvršava samo ako su u formi ispunjena polja ID člana i datum do kojeg posudba vrijedi. Zatim se na temelju ulaznih podataka kreira upit koji se šalje u bazu podataka i ovisno o uspješnosti ažuriranja podataka dobiva se povratna poruka.

```
if(isset($_POST['izbrisi'])) {
    if($fizicka_knjiga_id != "") {
        $brisanje = "delete from posudba where fizicka_knjiga_id = $fizicka_knjiga_id";
        if ($conn->query($brisanje) === TRUE) {
        echo "Uspješno izbrisana posudba!";
        } else {
        echo "Brisanje neuspješno! Razlog:<br>" . $conn->error;
        }
    }else echo "Potrebno je unijeti Iventarni broj za brisanje posudbe!";
}
```

Slika 25: Operacija brisanja posudbe (vlastita izrada)

Za izvršavanje operacije na slici 17 potrebno je upisati samo inventarni broj knjige ili fizička_knjiga_id kako se navodi u bazi podataka. Potreban je samo taj podatak jer je to jedina vrijednost koja je unikatna kod svake posudbe. Ako je vrijednost unesena kreira se mysql naredba za brisanje retka iz tablice posudba sa istim inventarnim brojem i šalje se u bazu podataka. Ovisno o uspješnosti brisanja podataka iz baze dobiva se povratna poruka.

```
if(isset($_POST['provjeri'])) {
    if($naziv != ""){
        $dostupnost = "select i.isbn, i.fizicka_knjiga_id, k.naziv_knjige, s.status_knjige
from knjiga k inner join inventar i on k.isbn = i.isbn inner join status s on i.status_id = s.status_id
where k.naziv_knjige like '$naziv\(\frac{\pi}{2}\) order by fizicka_knjiga_id";
        $podaci=$conn->query($dostupnost);
        $row = $podaci -> fetch_assoc();
        if ($podaci->num rows > 0) {
            echo "<h2>Dostupnost knjiga koje sadrže " .$naziv. " u nazivu</h2>":
            echo "
                ISBNInventarni brojNaziv knjigeStatus knjige
            while($row = $podaci->fetch assoc()) {
                echo '
                     '. $row["isbn"].'
                     '. $row["fizicka_knjiga_id"].'
                     '. $row["naziv_knjige"].'
                    '. $row["status_knjige"].'
        else {echo "Nema knjige sa tim nazivom!<br>" . $conn->error;}
    }else {echo "Potrebno je unijeti naziv ili dio naziva knjige!";}
```

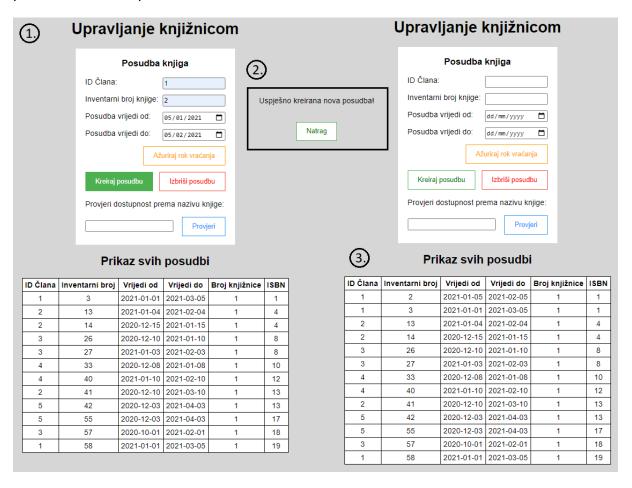
Slika 26: Operacija prikaza dostupnosti knjige (vlastita izrada)

Na slici 18 prikazan je kod operacije za prikaz dostupnosti knjige, operacija se izvršava na temelju unesenog teksta u polje za pretraživanje na formi. Ovdje se za razliku od drugih operacija koristi složeni upit za dohvaćanje podataka iz baze. Cilj je prikazati sve knjige koje u nazivu sadrže uneseni tekst te uz to i ISBN, Inventarni broj te Status dostupnosti tražene knjige za daljnje unašanje novih ili brisanje postojećih posudbi. Ova operacija, u slučaju da se kao rezultat složenog upita vrati više od nula setova podatka, ispisuje tablicu sa navedenim stupcima. U suprotnom korisnik ili nije popunio potrebno polje u formi ili nema knjige sa traženim tekstom u nazivu.

6.3. Prikaz funkcionalnosti web aplikacije

CRUD operacije i rad oba okidača pokušat ću što jednostavnije prikazati putem slika. Za bolje razumijevanje slika stavio sam brojeve na svaku sliku koji označuju korake kod dobivanja rezultata prikazanih na slikama. Svaki korak otvara drugu ili se vraća na prvu stranicu.

Prva operacija je unos posudbe, na slici 27 prikazan je uspješan unos posudbe, vidimo da su u formi popunjena sva potrebna polja i da se nakon pritiska na gumb *Kreiraj posudbu* ispisala poruka da je kreiranje uspjelo i ako se vratimo na početnu stranicu vidimo novu posudbu u tablici ispod forme.

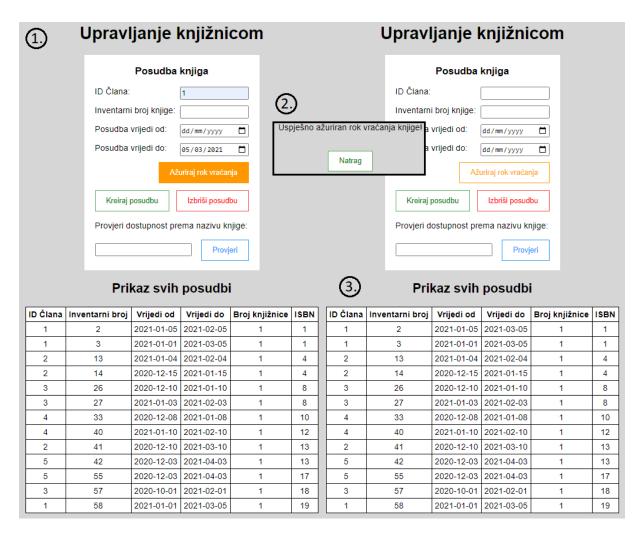
Slika 27: Uspješan unos posudbe (vlastita izrada)

Kod unos nove posudbe djeluje 2. okidač opisan ranije. Na slici 28 možemo vidjeti oba scenarija za koji je okidač definiran da ne dozvoljava unos.

Posudba k	njiga	Posudba knjiga				
ID Člana:	4	ID (Člana:		1	
Inventarni broj knjige: [2	2	Inve	entarni broj kr	njige:	1	
Posudba vrijedi od:	12/01/2021	Pos	udba vrijedi d	od:	01/01/2021	
Posudba vrijedi do:	12/02/2021	Pos	udba vrijedi d	do:	01/02/2021	
Ažui	riraj rok vraćanja			Až	uriraj rok vraćar	nja
Kreiraj posudbu	Izbriši posudbu		Kreiraj posudbu		Izbriši posud	bu
Provjeri dostupnost prer	ma nazivu knjige:	Pro	vjeri dostupno	ost pre	ema nazivu kr	njige:
	Provjeri				Provj	eri
Unos neuspješai Nažalost knjiga nij		Posudili			an! Razlog: opušteni broj l	knjiga (3)
Natrag				Natra	9	

Slika 28: Testiranje 2. okidača (vlastita izrada)

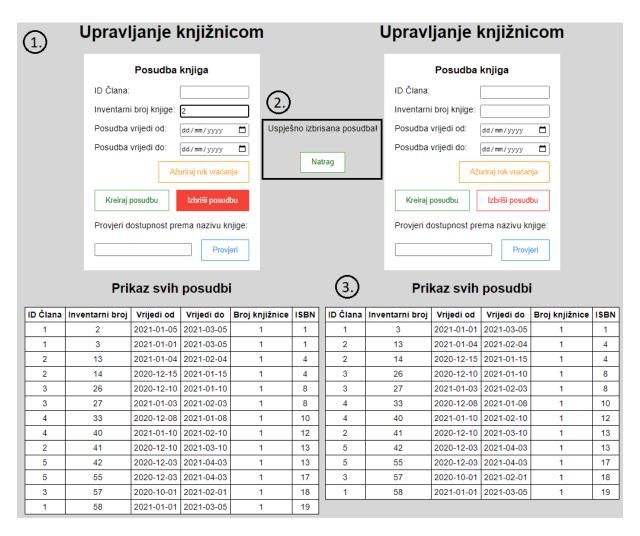
Sljedeća operacija je ažuriranje posudbe, za primjer ću koristiti istu posudbu koju smo upravo unijeli. Vidimo da je potrebno unijeti *ID Člana* i datum kod *Posudba vrijedi do* nakon čega dobivamo povratnu poruku o uspješnom unosi i možemo vidjeti promjenu u tablici.

Slika 29: Ažuriranje posudbe (vlastita izrada)

Operacija brisanja posudbe prikazana je na slici 30, sve što je potrebno unijeti je *Inventarni broj knjige* i možemo vidjeti da se redak iz tablice posudba sa unesenim brojem uspješno obrisao.

Na slici 31 prikazano je pretraživanje knjiga za provjeru dostupnosti i na toj tablici možemo vidjeti da funkcionira 1. okidač jer je knjiga za koju smo obrisali posudbu postala dostupna.

Slika 30: Brisanje posudbe (vlastita izrada)

Slika 31: Provjera dostupnosti knjiga (vlastita izrada)

7. Zaključak

Tijekom izrade ovog projekta koristio sam razne alate i radio sa različitim programskim jezicima no sve je to bilo uvelike olakšano zbog same pripreme odnosno definiranja temelja ovog projekta. Fokus projekta je na ERA modelu i nakon što sam definirao poslovna pravila koja sam smatrao da su nužna za ovakvu temu, ERA model je bilo vrlo jednostavno izraditi u alatu draw.io. Nakon što sam bio zadovoljan kvalitetom ERA modela krenuo sam raditi u DBeaveru. Ovaj projekt je moje prvo susretanje sa DBeaver alatom koji je bio postavljen na rad s MySQL sustavom za upravljanje baza podataka. U MySQL-u imam nešto malo iskustva ali i njegova sličnost sa drugim SUBP i sama lakoća korištenja DBeavera su uvelike pomogle jednostavnom kreiranju baze podataka te potrebnim upitima i okidačima.

Kreiranje web aplikacije je uz testiranje upita i okidača bio najzanimljiviji dio ovog projekta, jer to su trenuci kada vidim da je sve pravilo spojeno i definirano. Sami kod aplikacije pisao sam u Notepad++ alatu zbog jednostavnosti i preglednosti, a koristio sam PHP za povezivanje s bazom te HTML i CSS za uređivanje i uljepšavanje stranice i njezinih elemenata. I za sam kraj dobar je osjećaj vidjeti da web aplikacija funkcionira i izgleda kako je zamišljeno, upravlja podacima u spojenoj bazi te svi upiti i okidači pravilo rade. Izradom ovog projekta dobio sam dobar uvid u izradu jednostavnijih baza podataka od same ideje pa do gotove web aplikacije.

Popis literature

- [1] Hrvatski ured za ISBN Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, dostupno 2. siječnja 2021. na https://www.nsk.hr/isbn/
- [2] Dbeaver Wikipedia, dostupno 2. siječnja 2021. na https://en.wikipedia.org/wiki/DBeaver
- [3] Dbeaver Universal Database Tool, dostupno 2. siječnja 2021. na https://dbeaver.io/
- [4] Notepad ++ What is Notepad++, dostupno 5. siječnja 2021. na https://notepad-plus-plus.org/

Popis slika

Slika 1: ERA model (vlastita izrada)	4
Slika 2: draw.io sučelje (vlastita izrada)	5
Slika 3: DBeaver sučelje (vlastita izrada)	6
Slika 4: Notepad++ sučelje (vlastita izrada)	7
Slika 4: XAMPP MySQL (vlastita izrada)	8
Slika 6: Spajanje na localhost (vlastita izrada)	8
Slika 7: Kreiranje nove baze podataka (vlastita izrada)	9
Slika 8: Nova baza podataka i postavljanje aktivne sheme (vlastita izrada)	9
Slika 9: Kreiranje tablice zaposlenik u SQL Editoru (vlastita izrada)	10
Slika 10: Kreiranje tablice zaposlenik preko sučelja (vlastita izrada)	11
Slika 11: Prikaz ER dijagrama u DBeaver alatu (vlastita izrada)	14
Slika 12: Popunjavanje tablice zaposlenik preko sučelja (vlastita izrada)	15
Slika 13: Popunjavanje tablice zaposlenik pisanjem koda (vlastita izrada)	15
Slika 14: Rezultat 1. jednostavnog upita (vlastita izrada)	16
Slika 15: Rezultat 2. jednostavnog upita (vlastita izrada)	16
Slika 16: Rezultat 1. složenog upita (vlastita izrada)	17
Slika 17: Rezultat 2. složenog upita (vlastita izrada)	18
Slika 18: Rezultat 3. složenog upita (vlastita izrada)	18
Slika 19: Prikaz rada 1. okidača (vlastita izrada)	19
Slika 20: Prikaz rada 2. okidača (vlastita izrada)	21
Slika 21: PHP kod za spajanje na bazu podataka (vlastita izrada)	22
Slika 22: PHP kod web forme (vlastita izrada)	23
Slika 23: Operacija kreiranja nove posudbe (vlastita izrada)	23
Slika 24: Operacija ažuriranja roka vraćanja (vlastita izrada)	24
Slika 25: Operacija brisanja posudbe (vlastita izrada)	24
Slika 26: Operacija prikaza dostupnosti knjige (vlastita izrada)	25
Slika 27: Uspješan unos posudbe (vlastita izrada)	26
Slika 28: Testiranje 2. okidača (vlastita izrada)	27
Slika 29: Ažuriranje posudbe (vlastita izrada)	28
Slika 30: Brisanje posudbe (vlastita izrada)	29
Slika 31: Proviera dostupnosti knjiga (vlastita izrada)	29